

TELEPROJEKT" d.o.o.
Br. 111
28 01 20 11 god
Beograd

Републичка агенција за електронске комуникације
Вишњићева 8, 11000 Београд
"Јавне консултације"

ПРЕДМЕТ: Предлози, сугестије и коментари на нацрт Правилника о условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења

Поштовани,

Захваљујемо се на могућности да изнесемо своје мишљење у вези нацрта Правилника о условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења. Овај Правилник је један од бројних подзаконских аката које је неопходно донети како би се омогућила пуна имплементација Закона о електронским комуникацијама, што би требало да допринесе укупном развоју сектора телекомуникација у Србији и, шире гледано, економском опоравку и расту Србије, чему смо сви ми посвећени. То је управо разлог што смо одлучили, иако смо као привредно друштво за телекомуникациони инжињеринг ангажовани на реализацији текућих обавеза које углавном нису уско повезане са темом регулативе и прописа, да узмемо учешће у јавним консултацијама и да својим коментарима, предлозима и сугестијама дамо скроман допринос доношењу што бољег Правилника.

На располагању смо за еветуалне даље контакте и сугестије по овој теми.

С поштовањем,

ДИРЕКТОР

Светлана Димковски

ПРИЛОГ: Допринос јавним консултацијама

ПРИЛОГ

Допринос јавним консултацијама:

Предлози, сугестије и коментари на нацрт Правилника о условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења

Генерални коментар

Непосредни правни основ за доношење овог Правилника садржан је у члану 37. став 3. Закона о електронским комуникацијама (ЗЕК), којим је одређено да "Агенција ближе прописује услове из става 2. овог члана и одређује услове који важе за обављање свих или појединих делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења, у зависности од електронске комуникационе мреже или услуге на коју се односе, водећи рачуна о томе да буду оправдани, довољно одређени, сразмерни и недискриминаторни."

Међутим, обавеза Агенције у одређивању услова за обављање делатности електронских комуникација не исцрпљује се доношењем правилника о условима који би требало да буду испуњени по режиму општег овлашћења (наведени у члану 37. став 2. ЗЕК-а). Постоје и други, додатни услови за обављање појединих делатности електронских комуникација, као што су посебне обавезе у погледу обезбеђивања доступности одређених електронских комуникационих услуга особама са инвалидитетом, услуге са додатом вредношћу, посебне обавезе оператора који су одређени као оператори са значајном тржишном снагом, итд., којима није посвећена довољна пажња. Наша је оцена да би било корисно допунити Правилник таквим условима и обавезама чиме би се исти учинио комплетнијим, без потребе да се касније често допуњава. Такав правилник би обухватио све услове за обављање делатности електронских комуникација, укључујући и оне који су везани за режим општег овлашћења, па би у том случају могао да носи назив *Правилник о условима за обављање делатности електронских комуникација*.

Наравно, ако је рок за доношење свих подзаконских аката везаних за пуну имплементацију ЗЕК-а и даље годину дана од дана његовог ступања на снагу, као што је наведено у ЗЕК-у, члан 142., став 2., онда би реализација таквог свеобухватног Правилника додатно оптеретила стручне службе Агенције и умањила изгледе да се сви неопходни послови ураде у року.

У Правилнику је недовољна пажња посвећена објашњењу коришћених израза, односно појмова. У тексту се користе бројни изрази који заслужују да се нађу у појмовнику, чиме би се избегле недоумице и нејасноће у тексту. То се нарочито односи на обрасце "Врста мреже за коју се пријављујете" и " Пружање електронских комуникационих услуга" који садрже велики број назива мрежа и услуга за које се обавезно морају дати дефиниције. Предлажемо да се појмовник употпуни у складу са текстом нацрта. Најједноставнији начин би био да се значења коришћених појмова и дефиниције преузму из ЗЕК-а (члан 4.). Ако евентуално постоје појмови који нису обухваћени ЗЕК-ом (*dark fiber*, итд.), онда би креативни рад у том делу био концентрисан само на значења и дефиниције тих појмова.

Појединачни коментари

"3. Изградња, коришћење и одржавање електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава"

Коментар:

Требало би кориговати овај наслов, јер се поглавље 3 односи и на пројектовање, што се види већ из првог става 1. члан 13. (*Оператор је дужан да електронске комуникационе мреже и припадајућа средства пројектује, гради или поставља, користи и одржава у складу са...*), као што следи:

3. Пројектовање, изградња или постављање, коришћење и одржавање електронске комуникационе мреже и припадајућих средстава

Члан 13.

"Оператор је дужан да електронске комуникационе мреже и припадајућа средства пројектује, гради или поставља, користи и одржава у складу са:

- 1) прописаним техничким и другим захтевима;
- 2) законом којим се уређује просторно планирање и изградња, прописима којима се уређује област заштите животне средине, као и област заштите културних добара;
- 3) законом и прописаним стандардима који омогућавају да се не изазивају сметње у раду других електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава и електронске комуникационе опреме."

Коментар:

У тачки 2) се помиње закон којим се уређује просторно планирање и изградња (иста формулација као и у Закону о електронским комуникацијама, члан 42. тачка 2). Требало би јасније одредити предметни закон/законе. У Републици Србији су усвојени Закон о планирању и изградњи (Сл. Гласник РС 72/09), као и Закон о просторном плану Републике Србије од 2010 до 2020. године (Сл. Гласник РС 88/10), али не и Закон о просторном планирању и изградњи¹. Ако се мисли на та два закона, онда треба у тексту да стоји "законима којима се уређују ...", а ако је у питању један закон, онда то може бити само Закон о планирању и изградњи. Иста формулација и дилема постоји и у Закону о електронским комуникацијама, па би је овде требало отклонити.

У тачки 3) стоји "законом и прописаним стандардима". Као прво, није суштински коректна формулација да закон и прописани стандарди омогућавају да се не изазивају сметње. Уз то, Закон само утврђује правни основ на основу кога се доносе подзаконска акта у овој области – правилници, као и технички прописи који обавезно садрже листу релеватних стандарда у којима су утврђене детаљне техничке спецификације и услови, итд. Зато би требало преформулисати овај став 3), примера ради на следећи начин:

3) законом, техничким прописима и стандардима у области електромагнетске компатибилности и заштите од нејонизујућег зрачења.

У наредна два става члана 13., даље се разрађује само тачка 3), а у следећем ставу се уводи

¹ У Хрватској постоји "Закон о просторном уређењу и градњи", као и посебан "Закон о градњи"

обавеза:

"Обављање делатности електронских комуникација мора да буде у складу са важећим међународним прописима, препорукама и стандардима, осим ако прописима Републике Србије није другачије уређено."

Сматрамо да постоји подеснија формулација. Требало би у прописима навести прво овај правилник којим се (став 1., члан 1.) *ближе прописују општи услови за обављање делатности и одређују услови који важе за обављање свих или појединих делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења*, па тек онда остале прописе, препоруке и стандарде. У редоследу набрајања, приоритет би требало дати актима Републике Србије, па би се овај став могао преформулисати на следећи начин:

Обављање делатности електронских комуникација мора да буде у складу са овим Правилником, као и важећим српским и међународним прописима, стандардима и препорукама.

У наредном ставу стоји:

"Оператори који обезбеђују пасивну инфраструктуру (кабловска канализација, пасивни оптички каблови -dark fiber, стубови) достављају Агенцији и податке о инфраструктури коју намеравају да дају на коришћење другим операторима, у складу са општим актом Агенције."

Пошто се овим ставом не прописују ближе никакви услови, нема се представа о начину достављања, форми, роковима, итд. Због тога је овај став у супротности са следећом одредбом, став 1. члан 1. овог нацрта:

"Овим правилником ближе се прописују општи услови за обављање делатности и одређују услови који важе за обављање свих или појединих делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења".

Такође, није најподеснија формулација "пасивна" инфраструктура. Требало би размислити о формулацији "физичка инфраструктура" (као у Закону о електронским комуникацијама), која више одговара појму "заједничког коришћења" инфраструктурних ресурса и у члану 2. нацрта увести одговарајућу дефиницију (без обзира на то да ли ће се задржати једна или друга формулација). Увођењем одговарајуће јасне дефиниције, која није од формалног већ суштинског значаја, мења се и садржај таквих ресурса ("кабловска канализација, пасивни оптички каблови -dark fiber, стубови"). "Пасивним" оптичким кабловима (уобичајен назив за *dark fiber*, колико нам је познато, је *неосветљено оптичко влакно*, које представља *пасивни велепродајни производ*, а не пасивну инфраструктуру²) овде није место. Уместо неосветљених оптичких влакана који се не убрајају у физичку/пасивну инфраструктуру, треба унети зграде, односно телекомуникационе просторије/простор у телекомуникационим просторијама, па би овај став могао да се формулише, примера ради, на следећи начин:

Оператори који обезбеђују физичку/пасивну инфраструктуру (кабловска канализација, зграде/телекомуникационе просторије, стубови) достављају Агенцији и податке о инфраструктури коју намеравају да дају на коришћење другим операторима, у складу са општим актом Агенције.

² Кабловска канализација, зграде/телекомуникационе просторије и стубови представљају у суштини физичку/пасивну инфраструктуру, која ни на који начин не може постати "активна"; прикључивањем (активне) опреме на "пасивне" оптичке каблове, исти губе то "пасивно" својство.

Осим предложене промене у погледу садржаја физичких/пасивних ресурса, требало би променити и формулацију "...достављају Агенцији и податке о инфраструктури коју намеравају да дају на коришћење другим операторима, у складу са општим актом Агенције". На основу овакве формулације се може закључити да оператори имају слободу у погледу избора врсте и волумена ресурса које ће дати на коришћење другим операторима, па онда Агенцији достављају само те податке. То би значило да оператори не морају да имају намеру да било шта од својих ресурса дају на коришћење другим операторима. О тим ресурсима Агенција не би имала никакву информацију, па би се довела у питање способност Агенције да (правовремено) арбитрира у случају спора. Због тога се не може препустити операторима, пре свега онима са ЗТС, али и не само њима, да у складу са својом добром вољом или намером дају на коришћење своје ресурсе другим операторима. То мора бити њихова обавеза, која се уређује посебним општим актом/актима Агенције, па би се овај став могао коначно преформулисати као што следи:

Оператори који располажу физичком/пасивном инфраструктуром (инфраструктурни оператори) достављају Агенцији податке и о инфраструктури коју су обавезни да дају на коришћење другим операторима (кабловска канализација, зграде/телекомуникационе просторије, стубови), у складу са општим актом Агенције.

Иначе, овај став треба издвојити из члана 13. и овог поглавља, јер му по тематици не припада. Требало би формирати **посебно поглавље** које се односи на **обавезе оператора** и у то поглавље унети овај став, као и остале који му припадају по тематици. То је од посебног значаја, јер је у Закону о електронским комуникацијама утврђена обавеза Агенције да успостави и одржава базу података о капацитетима који могу предмет заједничког коришћења и приступа (члан 52.), као и обавезе оператора да доставе све потребне податке и информације који су неопходни ради обављања послова из надлежности Агенције, а нарочито податке и информације од значаја за (члан 41., став 2.):

"поступање по захтевима за заједничко коришћење, међуповезивање и приступ, као и вођење базе података о капацитетима који могу бити предмет захтева за заједничко коришћење или приступ."

Имајући у виду чињеницу да је у Закону о електронским комуникацијама успостављен правни основ и утврђена поменута обавеза Агенције, онда би овим правилником требало прописати обавезе инфраструктурних оператора у погледу достављања података о постојећој инфраструктури, као што следи:

- **кабловска канализација** (са подацима о постојећем стању на свакој траси, подацима о расположивом капацитету, тренутном заузимању, итд),
- **зграде и телекомуникационе просторије** (са подацима о локацијама/адресама објекта, постојећем стању и расположивом простору и наменом тог простора),
- **антенски стубови** (са подацима о адресама и географским координатама стубова, постојећем стању и тренутним заузећем).

Агенција би такође у вези ове обавезе оператора требало да пропише и временске периоде у којима би инфраструктурни оператори достављали поменуте податке (полугодишње, квартално, након измена у инфраструктури због доградње или проширења, итд), као и електронски формат који би био најподеснији за уклапање у јединствен информатички систем Агенције.

У поглављима 4 и 5 (поглавље 5 се грешком појављује два пута) у члановима 14 – 19 нису јасно утврђене обавезе Агенције, а поједини ставови су више пута поновљени:

4. Контрола изложености становништва електромагнетским пољима

У члану 4. утврђена је обавеза Агенције у циљу заштите становништва од нејонизирајућих зрачења:

Члан 14.

"Агенција има право и обавезу да обавља контролу усклађености рада електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме са важећим техничким прописима и стандардима у области заштите од нејонизујућих зрачења."

Коментар:

Предпоставка је да се ова контрола обавља у радио-фреквенцијском спектру као делу нејонизирајућег зрачења (10 kHz - 300 GHz), односно у делу тог спектра за који је Агенција опремљена и надлежна.

Нејасно је, међутим, зашто се у истом поглављу 4 у члану 16. поново утврђују исто право и обавеза Агенције као што следи:

Члан 16.

"Агенција има право и обавезу да обавља контролу усклађености рада електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме, у складу са техничким прописима и стандардима."

Коментар:

Из првог става се не види да се ради о контроли електромагнетског зрачења, али се у наредна два става види да се контрола врши у радио-фреквенцијском спектру, то значи **као и у члану 14.**

5. Обезбеђивање испуњености прописаних техничких и других захтева

Коментар:

У члану 17 се говори о активностима Агенције којима се обезбеђује испуњеност прописаних техничких и других захтева за комуникациону инфраструктуру, електронске комуникационе мреже и припадајућа електронска комуникациона средства. Треба унети дефиниције за појмове наведене у члану 17 под тачкама 1, 2 и 3.

У следећем поглављу које грешком има исти број 5, као и претходно поглавље, поново се наводи да Агенција има право и обавезу да обавља контролу усклађености рада електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме са техничким прописима и стандардима:

5. Контрола усклађености електронских комуникационих мрежа и опреме

Члан 18.

"Агенција има право и обавезу да обавља контролу усклађености рада електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме са техничким прописима и стандардима."

Тај први став је идентичан првом ставу у члану 16. Други и трећи став у овом члану су идентични са другим и трећим ставом у члану 14., а садржајно, овај члан одговара претходном поглављу (**Обезбеђивање испуњености прописаних техничких и других захтева**).

9. Обезбеђивање доступности нумерације крајњим корисницима

Члан 24.

"Уколико је за пружање услуге потребно коришћење бројева или адреса из Плана нумерације, оператор има право да их добије у складу са Законом и општим актом Агенције којим је утврђен поступак доделе бројева и адреса."

Коментар:

Члан 24. није у складу са насловом поглавља "9. Обезбеђивање доступности нумерације крајњим корисницима".

Није спорно право оператора да добије и користи бројеве и адресе из Плана нумерације, у складу са општим актом Агенције. Међутим, овим Правилником се утврђују пре свега услови/обавезе оператора који обављају делатност електронских комуникација по режиму општег овлашћења, а не њихова права. Та обавеза, која је наведена у ЗЕК-у, члан 37., став 2., требало би да се односи на кориснике услуга а не операторе. То би онда било у складу са условима који се могу прописати за делатност електронских комуникација по режиму општег овлашћења, према тачки 3 прилога Директиве о ауторизацији (Directive 2002/21/EC: *A. Conditions which may be attached to a general authorisation*)³, а којима је посвећена велика пажња у Директиви о пружању универзалне услуге.⁴ Та права су од великог значаја за кориснике али и за јединствено европско тржиште⁵, па су у Директиви о пружању универзалне услуге детаљно разрађена. Корисницима се даје право приступа и коришћења свих расположивих ресурса нумерације на националном и европском плану, укључујући, поред осталих, права корисника да бесплатно позивају националне бројеве ургентних служби, јединствен европски број ургентних служби ("112"), права коришћења именика, итд. Због значаја који ова тачка има ("9. Обезбеђивање доступности нумерације крајњим корисницима") предлажемо да се доради. Најједноставнији начин би био се та област уреди посебним актом Агенције, а да се у оквиру овог Правилника члан 24. преформулише на следећи начин:

³ 4. Accessibility of numbers from the national numbering plan to end-users including conditions in conformity with Directive 2002/22/EC (Universal Service Directive).

⁴ DIRECTIVE 2002/22/EC

⁵ (38) Access by end-users to all numbering resources in the Community is a vital pre-condition for a single market. It should include freephone, premium rate, and other non-geographic numbers...

9. Обезбеђивање доступности нумерације крајњим корисницима

Члан 24.

Уколико је за пружање услуге потребно коришћење бројева или адреса из Плана нумерације, оператор има обавезу да корисницима омогући приступ свим расположивим ресурсима из тог Плана, под условима које Агенција уређује општим актима у складу са Законом.

11. Обавеза преноса медијских садржаја од општег интереса

Члан 26.

"Агенција након испуњења услова прописаних Законом одређује оператора електронске комуникационе мреже за дистрибуцију и емитовање медијских садржаја који је дужан да преноси један или више радијских или телевизијских програма на националном, покрајинском, регионалном или локалном нивоу, по претходно добијеном захтеву органа надлежног за радиодифузију."

Коментар:

У овом члану нису прописане ближе никакве обавезе оператора, у сваком случају, те обавезе су исцрпније дате у Закону него у Правилнику. Имајући у виду значај који ова обавеза има, сматрамо да би је требало детаљније разрадити, а наш допринос овој теми дајемо кроз осврт на увођење ове регулаторне обавезе, тзв. *must carry* обавезе, у европско и наше законодавство.

Одредба обавезе преноса одређених аудиовизуелних садржаја, или тзв. *must carry* обавеза, била је предмет жустрих дебата у државама Европске Уније. С једне стране, има пуно доказа да су *must carry* правила вредан регулаторни алат. С друге стране, постоје индиције да су та правила превазиђена. Два различита аспекта су била присутна у дебатама о правилима дистрибуције радио и телевизијских програма и *must carry* режиму: политика конкуренције и политика у области културе. У дебатама о политици конкуренције присутна је не само критика нарастајућег дебаланса у области конкуренције у многим државама, у којима поједини емитери задржавају неоправдано и неправично предност у односу на друге, него исто тако и критика неспособности да се препознају богатство информација и бројне могућности пријема. Полазећи од културолошког аспекта, с друге стране, сматра се да су *must carry* правила још увек вредан алат тамо где је интервенција на тржишту неопходна како би се осигурало постизање одређених културолошких и политичких циљева, пре свега оних који се тичу *јавних интереса* или *општих интереса*, док се у исто време промовише диверзитет тржишта.

У погледу релевантне регулативе, још у регулаторном оквиру из 2002. године (тзв. "Нов регулаторни оквир", NFR), усвојен је принцип раздвајања регулативе инфраструктуре и садржаја, с тим да се при изради правила која се примењују на инфраструктуру, узму у обзир везе које егзистирају између инфраструктуре и садржаја. У конкретном случају, такве везе се манифестују у испуњавању одређених циљева од општег интереса, какви су плурализам медија, културолошка различитост и заштита потрошача, а огледају се у питањима каква су, примера ради, приступ корисника до широког опсега аудиовизуелног садржаја. Члан 31. Директиве универзалног сервиса, који је у делу измењен усвајањем регулаторног пакета ревизије постојећег регулаторног оквира, 25.11.2009. године, нарочито

у циљу задовољења потреба корисника са инвалидитетом, кључни је инструмент за промоцију ових циљева.

Да се подсетимо у вези поменутог члана 31. Директиве универзалног сервиса, а у складу са принципима субвенционисаности, државе нису у обавези да имплементирају *must carry* правило у своје законодавство, али имају опцију да то ураде. У нашем законодавству, ова обавеза је делимично преузета и садржајно уграђена у ЗЕК-у, члан 101:

Обавеза преноса

Члан 101.

"Агенција, на захтев органа надлежног за радиодифузију, одређује оператора електронске комуникационе мреже за дистрибуцију и емитовање медијских садржаја, који је дужан да преноси један или више радијских или телевизијских програма, на националном, покрајинском, регионалном или локалном нивоу, када:

1) значајан број крајњих корисника користи електронску комуникациону мрежу тог оператора као једини или првенствени начин за примање медијских садржаја, и

2) је то неопходно ради остваривања јасно одређених циљева од општег интереса, што утврђује орган надлежан за радиодифузију, поштујући начела сразмерности и јавности."

Оно што недостаје у овом члану ЗЕК-а да би релевантне одредбе из (ревидоване) Директиве универзалног сервиса биле у целини пренете у наше законодавство, је следеће:

- увођење обавезе, поред оних које су као обавезе преноса појединих радијских и телевизијских програма већ формулисане у Закону и нацрту Правилника, пружања **комплементарних** услуга; под комплементарним услугама се у овом контексту подразумевају услуге намењене унапређењу доступности аудиовизуелних садржаја за крајње кориснике са инвалидитетом, као што су, примера ради, видеотекст, титловање, гласовни опис и знаковни језик (Рецитатив 48, DIRECTIVE 2009/136/EC).⁶
- увођење обавезе Агенцији да обавља ревизију ове одредбе редовно, а најмање једном годишње (Ревидован члан 31. Директиве универзалног сервиса)⁷.

Мишљења смо да би се овакве одредбе могле уградити у Правилник, иако у ЗЕК-у није експлицитно постављен правни основ. Ако то у ЗЕК-у није експлицитно изречено, требало би размотрити да се правно упориште потражи у неком другом закону, рецимо у Закону о јавном информисању ("Службени гласник РС" број 71/09), у коме је, у циљу остваривања права посебних категорија лица, уведена следећа одредба, члан 5, став 2.:

"Ради заштите интереса инвалида, хендикепираних лица и других лица са посебним потребама, Република, аутономна покрајина, односно локална самоуправа обезбеђују део средстава или других услова за несметано коришћење права ових лица у јавном информисању, а посебно слободе примања идеја, информација и мишљења."

⁶ Рецитатив 48: "Legal 'must-carry' obligations may be applied to specified radio and television broadcast channels and complementary services supplied by a specified media service provider.

...Complementary services include, but are not limited to, services designed to improve accessibility for end-users with disabilities, such as videotext, subtitling, audio description and sign language." DIRECTIVE 2009/136/EC

⁷ "The obligations...shall be reviewed by the Member States at the latest within one year of 25 May 2011, except where Member States have carried out such a review within the previous two years."

"Member States shall review "must carry" obligations on a regular basis."

12.7. Квалитет услуга

Коментар:

У члану 34. уведене су опште одредбе које се односе на квалитет свих услуга, а у члановима 35. – 40. одредбе које се односе на поједине типове услуга. Пошто одредбама о квалитету за наведене услуге нису покривене све услуге које се пружају у оквиру делатности електронских комуникација, отвара се питање заштите корисника услуга које нису обухваћене одредбама о квалитету. Најједноставнији начин да се превазиђе овај проблем је у уклањању чланова 35. – 40. којима су уведене одредбе квалитета за поједине типове услуга. Као прво, изузев у члановима 37. и 38. у којима су уведене одредбе квалитета за услуге приступа Интернету и услуге дистрибуције медијских садржаја, респективно, за све остале услуге у одредбама се углавном наводи да то Агенција уређује, или ће уредити посебним општим актом. Ако је то тако, онда нема никаквог разлога да се овим правилником прописује квалитет услуга само за оне које су садржане у члановима 37. и 38. члан 34. добро покрива опште одредбе о квалитету и за овакав документ он је, по нашем мишљењу, довољан. У прилог таквом ставу је и чињеница да је квалитет услуге приступа Интернету, члан 37. недовољно јасно дат, а да је квалитет услуга дистрибуције медијских садржаја заснован на превазиђеним стандардима, о чему се, илустрације ради, даје следећи коментар:

12.11. Квалитет услуга дистрибуције медијских садржаја

Члан 38.

"Субјективна оцена квалитета слике и тона за коју се наплаћује пуна цена не сме бити мања од оцене 4, према скали оцена датих стандардима у SRPS N.N6 134 и SRPS N.N6 135, и то за 90% канала за које се оператор обавезао уговором."

Коментар:

Наведени српски стандарди (SRPS N.N6 134 и SRPS N.N6 135) засновани су на IEC-овим стандардима субјективне оцене квалитета слике и тона који су креирани седамдесетих година прошлог века. Као потпуно ван савремених концепата креирања, обраде и дистрибуције садржаја, давно су повучени па имају, с тим у вези, само архивски значај.

Према прегледу Института за стандардизацију (ИСС) из 2010. године који се односи на везу српских и страних стандарда, SRPS N.N6 134 и SRPS N.N6 135 су еквивалентни стандардима IEC 569:1977 и IEC 543:1976, респективно, као што се види у следећој табели (преузетој из прегледа ИСС-а):

Веза српских и страних стандарда (Институт за стандардизацију Србије, 2010. година)

Oznaka srpskog standarda (Serbian standard number)		Oznaka stranog standarda (Foreign standard number)
SRPS N.N6.134:1980	eqv	IEC 569:1977
SRPS N.N6.135:1980	eqv	IEC 543:1976

Треба имати у виду да означавање наведених ИЕС-ових стандарда у прегледу ИСС-а није адекватно, јер је тај тип означавања са три нумеричке ознаке у ИЕС-у, колико је нама познато, одавно напуштен и замењен означавањем са 5 нумеричких ознака. По том важећем означавању, еквивалентни стандарди ИЕС-а у прегледу ИСС-а би требало да имају ознаке ИЕС 60569:1977 и ИЕС 60543:1976. Према подацима са ИЕС-овог портала повучених и замењених стандарда, наведени стандарди којима су еквивалентни српски стандарди поменути у члану 38, повучени су још 1998. године (и нису замењени):

ИЕС портал повучених и замењених стандарда

Standard (Publication date)	Year of withdrawal	TC/SC	status
ИЕС 60543 (1976)	1998	100А	deleted
ИЕС 60569 (1977)	1998	100А	deleted

На основу изнетог, без обзира што ИСС још увек није повукао исте стандарде, требало би овај члан преформулисати и то у складу са актуелним стандардима. За корекцију се може користити следећа информација:

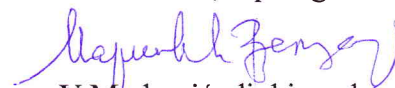
У најновијим стандардима који су усвојени у сегменту кабловских мрежа за пренос телевизијских сигнала, звучних сигнала и сигнала интерактивних услуга (пре свега у стандарду EN 60728-1:2008, усвојеном од стране ИСС-а као SRPS EN 60728-1:2010, Системске карактеристике директног смера), дефинисане су граничне вредности параметара система које се морају задовољити, да би се у нормалним радним условима и при деградацији било ког појединачног параметра, остварили на системској прикључници сигнали слике и звука у било ком каналу са квалитетом који није испод оцене 4 на скали оцена од 1 до 5, датих у препоруци **ITU-R BT.500-11**.

Београд, 28.01.2011.

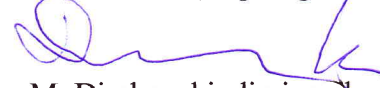
TELEPROJEKT

M. Stanković, dipl.ing.el.

V. Marković, dipl.ing.el.

M. Dimkovski, dip.ing.el